

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԻ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ս Տ ՈՒ Ք

Հայաստանի Հանրապետության 1994 թվականի մայիսի 27-ի թիվ 11-Ն հրապարակված «Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին» օրենքի հոդված 10-ի համաձայն՝

1. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ հայաստանյայց զինվորական ծառայողների և զինվորական կազմակերպությունների անդամների համար կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

2. Ստանդարտի մասին հրապարակվող տեղեկությունները պետք է համապատասխանեն հայաստանյայց զինվորական ծառայողների և զինվորական կազմակերպությունների անդամների համար կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

3. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

4. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

5. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

6. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

7. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

8. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

9. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

10. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

11. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

12. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

13. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

14. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

15. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

16. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

17. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

18. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

19. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

20. Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն Ն Ի Ս Տ Ե Ր

Մաշտոցի անվան Մատենադարանում 1974—1976 թթ. ընթացքում տեղի են ունեցել հետևյալ գիտական նստաշրջանները.

1. Մատենադարանի, Երևանի պետական համալսարանի և Հայկ. ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի համատեղ գիտական նստաշրջանը, նվիրված Ներսես Շնորհալու մահվան 800-ամյա հոբելյանին: Նիստերը տեղի են ունեցել 1974 թ. հունվարի 15—16-ին, հետևյալ ծրագրով.

Բացման խոսք—(ՀՍՍՀ ԳԱ նախագահ, ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյան):

1. Միջնադարի մեծ մտածողն ու բանաստեղծը (Զեկ. ՀՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ Վ. Նալբանդյան):

2. Ներսես Շնորհալին միջնադարյան գեղարվեստական գրականության մեջ (Զեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Շ. Նազարյան):

3. Ներսես Շնորհալին ուս գրականության մեջ (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Ղ. Այվազյան):

4. Ներսես Շնորհալու մանկավարժական ժառանգությունը (Զեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր. Մ. Ավդալբեգյան):

5. Հայ գրականության աշխարհականացումը և Ներսես Շնորհալին (Զեկ. պատմական գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Մնացականյան):

6. Գիտությունն ու մշակույթը Հայաստանում Ներսես Շնորհալու ժամանակ (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Փ. Անթարյան):

7. Ներսես Շնորհալու հայրենասիրական գործունեության շուրջ (Զեկ. պատմական գիտ. դոկտոր Ա. Գալստյան):

8. Ներսես Շնորհալու վարքը (Զեկ. Ք. Տեր-Գալթյան):

9. Ներսես Շնորհալու պոետիկայի մի փանի հարցեր (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Վ. Ներսիսյան):

10. Ներսես Շնորհալու «Ողբ Նդեսիոյ» պոեմը և ժամանակի ասորական գրականությունը (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Լ. Տեր-Պետրոսյան):

11. «Ողբ Նդեսիոյ» պոեմի ձեռագրերը (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Մ. Մկրտչյան):

12. Ներսես Շնորհալին և հայ հոգևոր բանաստեղծությունը (Զեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Գ. Հակոբյան):

13. Ներսես Շնորհալին և արևելյան ֆրիտոնեական երգարվեստը (Զեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ն. Թահմիզյան):

14. Ներսես Շնորհալու նորահայտ տաղերը (Զեկ. Ա. Քյոշկերյան):

15. Ներսես Շնորհալու հասարակական-քաղաքական գործունեությունը (Զեկ. իրավաբանական գիտ. թեկնածու Ն. Թորոսյան):

16. Ներսես Շնորհալու դերը բանաստեղծական հանգի և մի փանի այլ ձևական առանձնահատկությունների զարգացման գործում (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Պ. Շարաբխանյան):

17. Գիմառնության հնարանքը միջնադարյան հայ բանաստեղծության մեջ (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Ա. Ղազինյան):

18. Ներսես Շնորհալու դիմանկարը հայկական ձեռագրերում (Ձեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ա. Գևորգյան):

2. Արտագնաց գիտական նստաշրջան Գիլիջան քաղաքում, 1974 թ. հունիսի 12-ին, հետևյալ ծրագրով.

1. Մխիթար Գոշր և նրա հասարակական-ֆաղափական գործունեությունը (Ձեկ. իրավագիտության թեկնածու Ն. Թորոսյան):

2. Գիլիջանի շրջանի միջնադարյան մշակութային կենտրոնները (Ձեկ. պատմական գիտ. թեկնածու Ա. Մաթևոսյան):

3. XII դարի երաժիշտ հաշատուր Տարոնացին (Ձեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ն. Թահմիզյան):

4. Գոշավանքի մանրանկարիչները (Ձեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ա. Գևորգյան):

3. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի հերթական 12-րդ գիտական նստաշրջան: Նիստերը տեղի են ունեցել 1974 թ. դեկտեմբերի 19—20-ին, հետևյալ ծրագրով.

Բացման խոսք—(ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Լ. Նաչիկյան):

1. Հայոց դարձի քվականը և Միլանի էդիկտը (Ձեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Ա. Մարտիրոսյան):

2. Խալափայ գրող Զաֆարիա Շենրիմանյան (Ձեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Շ. Նազարյան):

3. Գրիգոր Մակվեցու 1431 թ. մեծ կալվածագրի նորահայտ բնագիրը (Ձեկ. պատմական գիտ. դոկտոր Հ. Փափազյան):

4. Պողոլյեի հայկական համաժողովուրդները (Ձեկ. պատմական գիտ. թեկնածու Վ. Գրիգորյան):

5. Անանիա Շիրակացու «Քննիկոնը» (Ձեկ. պատմական գիտ. թեկնածու Ա. Մաթևոսյան):

6. Մխիթար Այրիվանեցու «Ճառքնարի» կառուցվածքը (Ձեկ. է. Հարությունյան):

7. Միջնադարյան հայ բժիշկները ուսուցիչների և նրանց բուժման մասին (Ձեկ. բժշկական գիտ. թեկնածու Ս. Վարդանյան):

8. Բունիաթ Սեբաստացու «Գիրք բժշկութեան տումարի» աշխատությունը (Ձեկ. Դ. Կարապետյան):

9. Հակոբ Արիմեցու պատկերացումները ժամանակի մասին (Ձեկ. Զ. էջնաբյան):

10. Հանելուկի ժանրի սկզբնավորումն ու զարգացումը V—XVIII դարերի հայ գրականության մեջ (Ձեկ. պատմական գիտ. դոկտոր Ա. Մնացականյան):

11. Աստվածաշնչի հին քարգմանության հեաֆերը եղիշեի երկերում (Ձեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Ա. Զեյթունյան):

12. Անդրեաս Ագուլեցու անտիպ վկայաբանությունը և նրա հեղինակը (Ձեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Կ. Սուքիասյան):

13. XII դարի երաժիշտ հաշատուր Տարոնացին (Ձեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ն. Թահմիզյան):

14. Ամիրի զպրապետ Մինաս Մադկոդը (Ձեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ա. Գևորգյան):

4. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի հերթական 13-րդ գիտական նըստաշրջան: Նիստերը տեղի են ունեցել 1975 թ. դեկտեմբերի 23—24-ին, հետևյալ ծրագրով:

Քաջման խոսք — (ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Լ. Ս. Խաչիկյան):

1. Երկրաչափությունը Անանիա Նիրակացու «Քննիկոնում» (Զեկ. պատմական գիտ. թեկնածու Ա. Մաթևոսյան):

2. «Հայոց մեծ տոմարը» և նրա մեկնությունները (Զեկ. Զ. էյնաթյան):

3. Բժիշկ Բունիաթ Սերաստացու գիտա-խմբագրական զործունեությունը (Զեկ. Գ. Կարապետյան):

4. 1901 թ. Պետերբուրգում հրդեհի նառակ դարձած հայերեն ձեռագրերի մասին (Զեկ. Յու. Վարդանյան):

5. Հայ հին տաղաչափության մեծարժեք բեկորները (Զեկ. պատմական գիտ. դոկտոր Ա. Մնացականյան):

6. Մխիթար Սերաստացին և XVIII դարի գրական շարժման մի բանի հարցեր (Զեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Շ. Նազարյան):

7. Վարդան Արևելցու «Պատմության» կուրած սկզբնաղբյուրների մասին (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Փ. Անթարյան):

8. Հովհաննես Սարկավազը և հայ միջնադարյան երաժշտական մշակույթը (Զեկ. արվեստագիտության թեկնածու Ն. Թահմիրյան):

* * *

1974—1976 թթ. ընթացքում Մատենադարանում պահպանվող հայ ժողովրդի բազմադարյան մշակույթի գրավոր հարուստ ժառանգությանը ծանոթանալու նպատակով Մատենադարանի ցուցասրահ են այցելել շուրջ 140 հազար մարդ (100 հազար ՍՍՀՄ քաղաքացիներ և 40 հազար օտարերկրացիներ), այդ թվում կուսակցական և պետական բարձրաստիճան գործիչներ, մեծանուն գիտնականներ, գրողներ, արվեստագետներ, ինչպես նաև զանազան պատվիրակություններ Սովետական Միությունից և արտասահմանյան երկրներից: Այցելուներից շատերը իրենց տպավորությունները արձանագրել են Մատենադարանի հուշամատյանում: Ստորև տալիս ենք դրանցից մի քանիսը.

Испытал огромное удовольствие от посещения этого научного центра. Народ богатой культуры и великой, яркой истории. Правильно коллектив поступает проявляя заботу о постоянном пополнении коллекции. Уже все то, что в ней содержится, хорошо выражает душу армянского народа, равноправного участника дружной семьи братских советских социалистических республик.

Спасибо за полученное здесь удовольствие.

19.1.1974 г.

А. Громыко

Член Политбюро ЦК КПСС,
министр иностранных дел СССР

Գիտական այս կենտրոնի այցելությունից հսկայական հաճույք ստացա: Հարուստ մշակույթի և մեծ ու վառ պատմության ժողովուրդ է: Զիշտ է վարվում անձնակազմը հոգալով հավաքածուի մշտական համալրման մասին:

Սակայն այն էլ, ինչ նա պարունակում է այժմ, եղբայրական սովետական սոցիալիստական Հանրապետությունների համերաշխ ընտանիքի իրավահավասար անդամ հայ ժողովրդի ոգու լավ թարգմանն է:

Շնորհակալություն այստեղ ստացած հանույքի համար:

21.1.1977 թ.

Ա. Գրումկո

ՍՄԿԿ Կենտկոմի Քաղքյուրոյի անդամ,

ՍՍՀՄ արտաքին գործերի մինիստր

Մեր վրա բացառիկ տպավորություն թողեցին ձեռագրերը, որոնք խոսում են հայ ժողովրդի մշակույթի, պատմության մասին, ինչպես նաև վերստին հիշեցնում մեր երկու երկրների ավանդական կապերը:

Շնորհավորում ենք Մատենադարանի ղեկավարությանը:

11.8.1976 թ.

Ն. Չաուշեսկու

Ռումինիայի Կոմկուսի գլխավոր քարտուղար,

Ռումինիայի Սոցիալիստական Հանրապետության պրեզիդենտ

Խորին հարգանք հայ ժողովրդին իր հին ու այնքան ժամանակակից մշակույթի և քաղաքակրթության համար:

29.2.1976 թ.

Մանեա Մրենսկու

Ռումինիայի Սոցիալիստական Հանրապետության մինիստրների խորհրդի նախագահ

History is always fascinating. It was especially interesting for us to be reminded of the old links between Armenia and India. The Matenadaran has a remarkable collection of ancient documents, which are excellently displayed, and explained with lucidity and understandable pride.

11.6.1976

Indira Gandhi

Prime Minister of India

Պատմությունը միշտ հիասքանչ է: Մեզ համար հատկապես հետաքրքիր էր վերհիշել Հաջաստանի և Հնդկաստանի հնադարյան կապերը: Մատենադարանն ունի հին ձեռագրերի հիանալի հավաքածու: Ձեռագրերը ցուցադրված են գերազանց, իսկ մատչելի բացատրությունը տրվում է հասկանալի հպարտությամբ:

11.6.1976 թ.

Ինդիրա Գանդի

Հնդկաստանի պրեմիեր-մինիստր

Я счастлив, что сейчас нахожусь в святилище истории и культуры армянского народа—Матенадаране.

С первого шага—когда входишь в это великолепное здание—все, что предстает взору—ошеломляет тебя.

Появляется чувство большой гордости и патриотизма.

Наконец, мне кажется, что здесь люди очищаются и духовно обогащаются.

Великая благодарность, добрые пожелания успехов в большой и очень важной Вашей работе.

29.9.1975 г.

Ваш Арам Хачатурян
Народный артист СССР,
Академик АН АрмССР,
композитор

Երջանիկ եմ, որ գտնվում եմ հայ ժողովրդի պատմության և մշակույթի
տաճարում՝ Մատենադարանում:

Երբ մտնում ես այս հույակապ շենքը, առաջին իսկ քայլից, այն ամենը
ինչ ներկայանում է հայացքիդ, շշմեցնում է քեզ:

Ապրում ես մեծ հպարտության և հայրենասիրության զգացում:

Վերջապես ինձ թվում է, որ այստեղ մարդիկ մաքրվում են և հարստա-
նում հոգեպես:

Մեծագույն շնորհակալություն, հաջողությունների բարի մաղթանքներ
ձեր մեծ ու շատ կարևոր աշխատանքում:

29.9.1975 թ.

Ձեր Արամ Խաչատուրյան
ՍՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, Հայկ ՍՍՀ
ԴԱ ակադեմիկոս, կոմպոզիտոր

The word, the Armenian word, the immortal word of the living human spirit and mind in language is safely guarded at the magnificent Matenadaran and honored by care, love, and study. My heart is refreshed by this treasure and truth. We are a people of language and the graceful and powerful use of it.

October 19 1976, 11.55 AM

William Saroyan

A beautiful day of people and intelligence.

Խոսքը, հայերեն խոսքը, լեզվի մեջ ապրող մարդկային ոգու և մտքի ան-
մահ խոսքը, ապահով պահպանության տակ է հիասթափանչ Մատենադարանում,
որտեղ այն արժանանում է խնամքի, սիրո և ուսումնասիրության: Միշտս նո-
րից թարմացավ այս գանձերից և ճշմարտությունից:

Մենք լեզվի ժողովուրդ ենք, որ խոսում ենք ճկուն և հզոր լեզվով:

Հոկտեմբեր, 19. 1976 թ., ժ. 11.55.

Վիլյամ Սարոյան

Ժողովրդի և մտքի մի գեղեցիկ օր:

Au terme d'une visite passionnante parmi ces manuscrits presti-
gieux, il est agréable d'exprimer une grande admiration pour un si riche
patrimoine intellectuel et artistique, et de dire aussi combien le cadre
donné par la République d'Arménie à ses trésors honore l'Arménie de
toujours en celle d'aujourd'hui.

6.7.1976

Jean Favier

Directeur général des Archives de France

Այս հոյակապ ձեռագրերի խիստ հետաքրքիր դիտումից հետո, ինձ մեծ բավականություն է պատճառում արտահայտելու հիացմունքս մշակութային և գեղարվեստական այդ հարուստ ժառանգության մասին, ինչպես նաև նշելու, որ այն հոգատարությունը, որը ցույց է տալիս Հայկական հանրապետությունը այդ գանձերի նկատմամբ, պատիվ է բերում Հայաստանին անցյալում և այժմ:

6.7.1976 թ.

Ժան Ֆավլյե

Ֆրանսիայի արխիվների գլխավոր գիրեկտոր

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌԱԴՐԵՐԻ ԱՃԸ 1974—1976 թթ.

Մաշտոցի անվան Մատենադարանի ձեռագրական հավաքածուները վերջին երեք տարիներին (1974—1976 թթ.) աճել են 246 միավորներով և այժմ ամփոփում են 15536 միավոր:

Այսպիս.

Հավաքածուներ	Առ 31 X 1973 թ.	Առ 31 X 1976 թ.	Աճը երեք տարում	Ո Ր Ի Ց		
				գրք- ված	նվեր ստաց- ված	փո- խանց- ված
Հայերեն ձեռագրեր	10641	10732	91	12	77	2
Հայերեն նոր ձեռագրեր	156	164	8		8	
Հայերեն հմայիլներ	362	370	8	4	4	
Հայերեն պատասիկներ	1963	1984	21		16	5
Արարատառ ձեռագրեր	1800	1892	92		92	
Արարատառ հմայիլներ	34	35	1		1	
Արարատառ պատասիկներ	85	98	13	2	3	8
Այլալեզու ձեռագրեր	141	152	11	2	7	2
Այլալեզու պատասիկներ	108	109	1		1	
Ընդամենը	15290	15536	246	20	109	17

Որպես շնորհակալության և երախտագիտության արտահայտություն, ստորև, այբբենական կարգով, տալիս ենք այն բոլոր անձանց և հաստատությունների անունները, որոնք 1974—1976 թվականների ընթացքում որևէ ձեռագիր են նվիրաբերել Մաշտոցի անվան Մատենադարանին:

1. Ավետումյան Հովսեփ, Լոնդոն, 1976 թ.— 1. Յայսմաուրք, ԺԸ դ., № 10703:
2. Արփիարյան Արփիար, Նյու-Յորք, 1976 թ.— 1. Հայատառ թուրքերեն բանաստեղծություններ, ԺԹ դ., № 10692, 2. Ժողովածու, ԺԸ դ., № 10700, 3. Հայատառ թուրքերեն բանաստեղծություններ, ԺԹ. դ., № 10701, 4. Ախթարք, ԺԸ դ., № 10702:
3. Բաբրջյան Գևորգ, (տե՛ս նաև Զրբաշյան Կարպիսի հետ) Փարիզ, 1976 թ.— 1. Շարակնոց, ԺԷ դ., № 10691:
4. Բալաբանյան Էմիլ, Զիմշիբյան Նովանդ, Մոստիկյան Կարլոս և Վահրամ, Փարիզ, 1976 թ.— 1. Ժամագիրք, 1653 թ., № 10692:
5. Բամպուկեյան Գևորգ, Կ. Պոլիս, 1974 թ.— 1. Գիրք որ կոչի Բանալի գրոց, 1821 թ., № 10648: 2. Աղթարք, ԺԹ դ., № 10649, 3. Մաշտոց, ԺԵ դ.,